

Vernieuwing dienstverlening ondernemerschap & innovatieversnelling 2024-2028

Hoe bedrijven ondersteunen richting verduurzaming en productiviteitsverbetering?

18 april 2023

Programma

- Visie en ambitie op de dienstverlening ondernemerschap & innovatieversnelling 2024-2028
- Hoe bedrijven ondersteunen richting verduurzaming & productiviteitsverbetering?
- Lessons learned en uitdagingen : klimaat & energie, digitalisering en circulaire economie
- Koffie en netwerken
- Workshops
- Lunch

Visie en ambitie op de dienstverlening ondernemerschap & innovatieversnelling 2024-2028'

Bart Candaele – VLAIO

Wie zijn we?

- Vlaams minister van Economie & Innovatie
- Departement Economie, Wetenschap & Innovatie
 - Plantentuin Meise
 - LRM
 - FWO
 - PMV
 - VLAIO

Onze missie

- Groei en innovatie stimuleren
- Ondernemerschap bevorderen
- Clusterwerk ondersteunen
- Stimulerende omgevingsfactoren creëren
- Internationaliseren van businessactiviteiten aanmoedigen

Het VLAIO Network

- VLAIO
- Federaties & werkgeversorganisaties
- Clusterorganisaties
- Platformen & netwerken
- Financiële instellingen & kapitaalverstrekkers
- Kennis- & onderzoeksinstituten
- Commerciële dienstverleners & consultants
- Overheden: lokaal, regionaal, federaal
- Incubatoren & acceleratoren
- Organisaties voor ondernemersvorming

- Er was eens... een ondernemer met toekomstvragen en ambities.
- Begeleid door VLAIO met steun en advies.
- **Richting een duurzame transformatie van de Vlaamse economie en samenleving.**

VLAIO

- Strategische Doelstelling 1: Partner
Onze klanten zien VLAIO als de overheidspartner waarbij ze terecht kunnen met hun vragen en die hen ondersteunt in hun toekomstambities.
- Strategische Doelstelling 2: Duurzaam
VLAIO levert een belangrijke bijdrage aan duurzaamheid en aan een succesvolle transformatie van de Vlaamse economie en samenleving.
- Strategische Doelstelling 3: Ecosysteem
We hebben een dynamisch en actief Vlaams ecosysteem. Alle relevante partners voor ondernemerschap en innovatie maken er deel van uit, en het heeft meerwaarde voor ondernemingen en de maatschappij.
- Strategische Doelstelling 4: Doelmatig en innoverend
VLAIO is een doelmatige en innoverende organisatie, die handelt vanuit waarden en die werkplezier biedt aan alle medewerkers.
- Strategische Doelstelling 5: Data en digitalisering
We maken volop gebruik van data en digitalisering om onze doelstellingen voor 2025 te bereiken.

Wat doen we?

- *Inspireren*
- *Informeren*
- *Ondersteunen*

Hoe we inspireren?

- Inspirerende groeiverhalen
Verhalen delen via website en social media
- Partnerships
Voor sensibilisering ondernemerschap & innovatie
- Netwerk events
Stimuleren van netwerkevents van VLAIO Netwerkpartners

Hoe we informeren?

- **Contact center**
E-mail, Whatsapp
of 0800 20 555
- **Vlaio.be**
Subsidies, coaching-
en adviestrajecten
& de nieuwsbrief
VLAIO startersgids
- **Social media**
Twitter, LinkedIn,
Facebook, Youtube-
& podcastkanaal
- **Infosessies**
Gegeven door Vlaio
of onze partners

Hoe we ondersteunen?

- Subsidies
Financiële ondersteuning
- Advies & begeleiding
Via VLAIO Netwerkpartners
Via VLAIO bedrijfsadviseurs voor innovatieprojecten
- Opleidingen
Opleidingen voor ondernemersvorming

Belangrijkste VLAIO subsidies voor ondernemingen

- KMO-portefeuille
- KMO-groeisubsidie
- Innovatiesteun O&O
- Investeringssteun
- Ecologiesteun

Positionering in de VLAIO-klantensegmentatie

- (Enige) VLAIO instrument voor Prestarters!
- Generieke ondernemingen
- Ondernemingen die richting actief innovatief evolueren

! Complementair bereik met begeleiding Team Bedrijfstrajecten

Managementsamenvatting lopende contract ondernemerschap en innovatieversnelling

Percelen	Doelgroep	Strategische doelstellingen
1. Sensibilisering, bewustmaking en beeldvorming rond ondernemen en innoveren (5 dienstverleners)	• Alle burgers • Alle segmenten van (potentiële) ondernemers	• Positieve beeldvorming rond ondernemen en innoveren als maatschappelijke drijvers • Ondernemen als valabele carrièrekeuze • Positieve beeldvorming inzake starten van een zaak • Sensibilisering, bewustmaking inzake de impact van digitalisering op ondernemen en innoveren • Positieve beeldvorming rond STEM-ondernemerschap • Stigma op falen • Bewustmaking en inzicht geven van grote uitdagingen die het ondernemen en innoveren zullen transformeren: digitalisering, industrie 4.0, AI, CS, klimaat, energie, circulaire economie, ... • Breed financieel ecosysteem verbinden en creëren door events waar Vlaamse startups en scale-ups financiële veld leren kennen
2. Begeleiding van ondernemers op kantelmomenten in hun werking (5 dienstverleners)	Alle segmenten van (potentiële) ondernemers ((pre)starters, (snelle) groeiers, overname,...)	• We verlagen de drempel om te starten met ondernemen door gepaste informatie, begeleiding en coaching voor alle kandidaat-ondernemers. Uitgangspunt hierbij is het creëren van een 'recht op een ondernemingsplan', aandacht voor strategische visie en het opbouwen van sociaal kapitaal. • We organiseren een effectieve levenscyclus begeleiding met focus op de kantelpunten die ondernemers ervaren in elke levensfase: (pre)start, groei, opvolging & overname, ondernemers in moeilijkheden, doorstart/herstart na faillissement • We zorgen dat ondernemers klaar zijn en over een gepast begrippenkader beschikken om uitdagingen aan te pakken en

		de transformatie van hun onderneming bij deze uitdaging op te starten: investor readiness en financiële geletterdheid, digital readiness en digitale geletterdheid, innovatie (inclusief omgaan met transitie), internationalisering, klimaat en aandacht voor groene businessmodellen, ...
3. Geïntegreerde, selectieve begeleiding van ambitieuze starters & groeiers (5 dienstverleners)	• Innoverende starters • R&D-starters • Ambitieuze snelle groeiers	• We verhogen het aandeel hoge groei ondernemingen in de Vlaamse economie • We ondersteunen ondernemingen met hoog groei, internationaliserings- en innovatiepotentieel met een geïntegreerde begeleiding die hen snel ingang laat vinden in het VLAIO Netwerk voor minstens de aspecten toegang tot kapitaal, toegang tot internationale markten, toegang tot talent, toegang tot kennis, (onderzoeks)infrastructuur en technologie en toegang en netwerkvorming met andere groeiers.
4. Lerende netwerken rond vernieuwing van bedrijfsvoering en versnelde adoptie van bewezen technologieën (7 dienstverleners)	• Potentiële innovatoren • Innoverende ondernemingen • vzw's met commercieel oogmerk, social profit & bijberoepers	• Gevestigde bedrijven in netwerkverband van elkaar laten leren en kennis laten maken met de uitdagingen waar hedendaags ondernemen met te maken krijgt op vlak van generieke bedrijfsvoering aspecten met een echte leercurve als resultaat • Introductie/implementatie van reeds bewezen innovaties, die al ingang gevonden hebben bij de innovatietrekkers/vroege gebruikers, te versnellen bij de Vlaamse ondernemingen die moeilijker toegang hebben tot deze innovatie en/of niet op eigen initiatief bewezen innovaties zullen implementeren

Economy-wide assessment by SMEs in Member states of importance (on a scale of 1 to 10) of various challenge and issues faced by SMEs – september – October 2021

Belgium

Rank: **6** Overall Score: **62.07**

Belgium ranks No. 6: The country performs well on **Digital Transition** (No.5) and **Green Transition** (No.6) but lags a bit in **SME Competitiveness** (No.11) The country performs very well in **Digital Skills** (No.3) ranking second in the employment of ICT specialists and in providing training for personnel in ICT development and upskilling. Its weakest point is **Growth** (No.25) **Productivity** (No.4) is good. But the success fails to translate this good performance into the fast-growing enterprises that create jobs. Belgium scores surprisingly low on high-growth the enterprises (No.25) and the share of persons employed in high-growth enterprises in total employment (No.26)

	Finding customers	competition	Access to finance	Costs of production or labor	Availability of skilled staff or experienced managers	Regulation
BE	5.79	5.65	4.12	6.41	7.13	5.72
EU-27	5.83	5.56	4.33	6.39	6.68	5.42

<https://clustercollaboration.eu/knowledge-sharing/publications/document-library/annual-report-european-smes-2021>

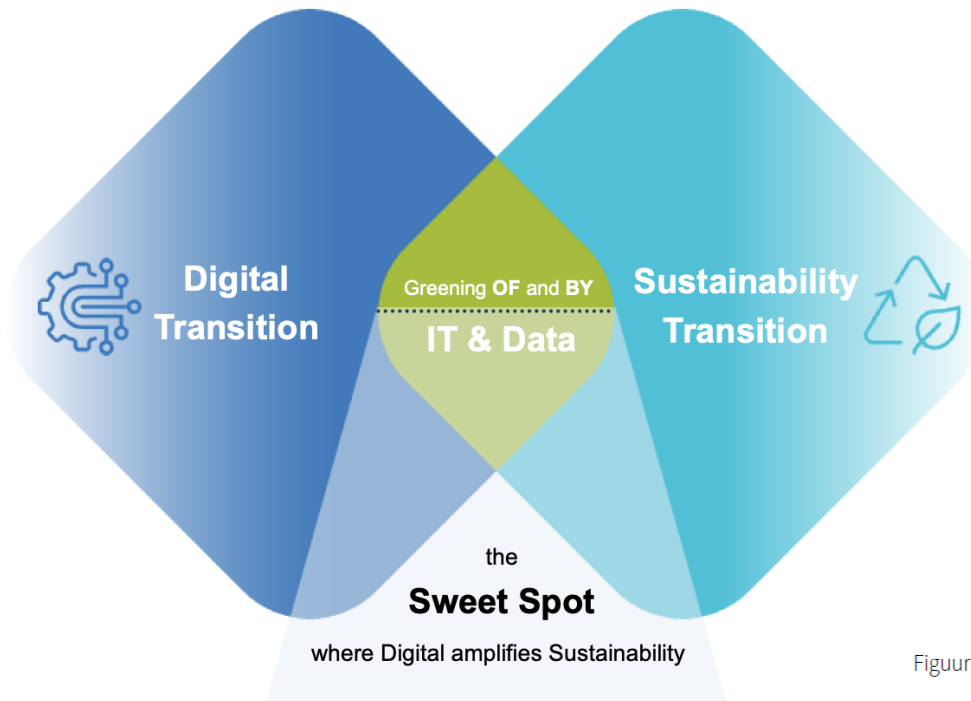
Een begeleidingsaanbod dat bijdraagt aan:

- Overkoepelde doelstelling
 - D1:** een ecosysteem opbouwen
 - D2: de overlevingsgraad op 5 jaar van starters
 - D3: het sociaal kapitaal op vlak van kantelpunten doorheen de levenscyclus, financiering, markt en samenwerking
 - D4: het versnellen van het groeiproces van innovatieve startups en ambitieuze scale-ups
 - D5: de omslag naar een slim en groen Vlaanderen (productiviteit en duurzaamheid)

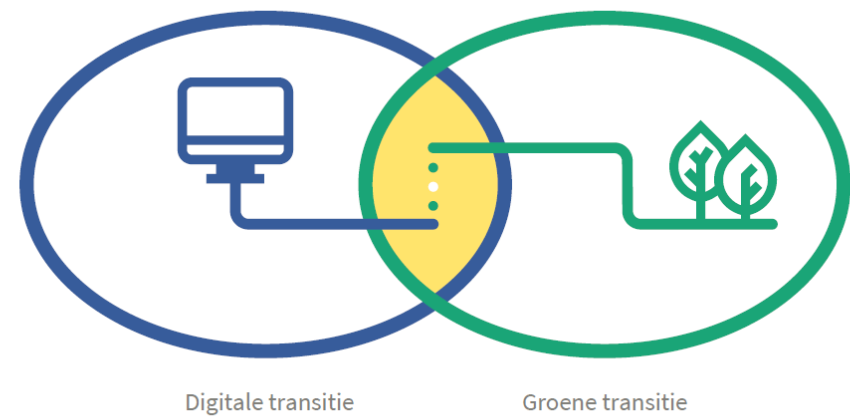
Hoe bedrijven ondersteunen richting verduurzaming en productiviteitsverbetering?

Bart Candaele – VLAIO

Twin Transition

Figuur 3: **Groene en digitale transitie versterken elkaar**

BRON: EIGEN BEWERKING

Situering

- IMF Maart 2023
 - *Continued product-market reforms are also needed to **improve productivity and competition** and boost growth. Important business environment reforms are underway, including enhancing restructuring and insolvency frameworks, digitalizing the judiciary, and rolling out 5G networks. The federal and regional governments are strengthening cyber-risk monitoring and preparedness throughout the economy. Belgium's NGEU recovery and resilience plan (RRP) aims at **contributing to growth and green-digital transition** by focusing resources on mobility, innovation, and support to promising sectors.*
- NPB 2021
 - *Just as at national level, a general downward trend in productivity growth was observed across the three Belgian regions, over a lengthy period (since 1980), even though its profile and timing differ from one region to the next. Across the various regions, **the decline in productivity growth** appears to be mainly due to a more significant slowdown in the manufacturing industry than in market services. These latter sectors provided a more significant contribution to overall productivity growth across all three regions.*
- Lisbon Council 2023
Belgium
 - *Belgium ranks No. 6. The country performs well on Digital Transition (No. 5) and Green Transition (No. 6) but lags a bit in SME Competitiveness (No. 11). The country performs very well in Digital Skills (No. 3), ranking second in the employment of ICT specialists and in providing training for personnel in ICT development and upskilling. Its weakest point is Growth (No. 25). Productivity (No. 4) is good. But the success fails to translate this good performance into the fast-growing enterprises that create jobs. Belgium scores surprisingly low on high-growth enterprises (No. 25) and the share of persons employed in high-growth enterprises in total employment (No. 26).*

Rank	Country	Score	Exports Rank	Productivity Rank	Growth Rank
1	Netherlands	66.30	4	6	3
2	Denmark	63.37	11	1	23
3	Slovenia	60.93	2	14	9
4	Estonia	59.06	1	15	18
5	Ireland	58.18	23	3	2
6	Finland	58.00	10	7	4
7	Portugal	56.17	17	n/a	7
8	Malta	52.65	22	5	5
9	Luxembourg	51.28	18	2	17
10	Sweden	49.56	14	8	11
11	Belgium	46.15	8	4	25
12	Latvia	45.78	3	22	20
13	Austria	45.43	6	n/a	24
14	Spain	44.23	21	13	6
15	Greece	43.69	26	24	1
16	Lithuania	43.68	5	20	14
17	Hungary	42.70	12	18	8
18	Bulgaria	42.13	7	25	12
19	Germany	41.27	13	11	22
20	Slovakia	40.68	9	21	15
European Union		40.36			
21	Italy	39.18	20	12	16
22	Poland	38.84	16	19	10
23	Croatia	35.84	19	17	13
24	France	33.98	27	9	21
25	Czech Republic	32.05	25	16	19
26	Cyprus	31.42	15	10	26
27	Romania	16.78	24	23	27

Source: Eurostat (Lisbon Council calculations)

Table 27. SME Competitiveness

Situering

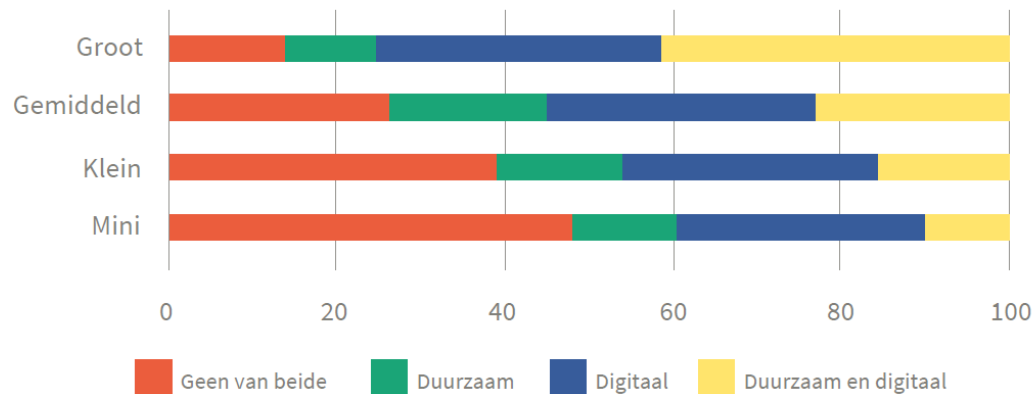
- Bijdragen aan transversaal Europees, Belgisch en Vlaams beleid
- Realiseren van de doelstellingen van de Nationale Raad voor de Productiviteit en de Europese Green Deal
- Instrument voorzien gericht op de brede groep van kmo's om de engagementen van VLAIO in transversale beleidsagenda's te realiseren
 - Industrie 4.0
 - Beleidsagenda Artificiële Intelligentie
 - Beleidsagenda Cybersecurity
 - Vlaams Energie- en Klimaatbeleidsplan (VEKP)
 - Vlaanderen Circulair
 - Blue Deal
 - ...

Doelgroep

De werking versnelt de introductie van recente kennis/technologieën bij een ruime groep van bedrijven. Het aantal bedrijven dat uiteindelijk de 'innovatie, kennis of technologie' succesvol gebruikt of implementeert staat centraal en is de belangrijkste succesindicator (KPI).

De doelgroep ligt in het verlengde van andere, meer selectieve instrumenten van VLAIO (icon, coock, ...) en mikt op de brede groep van kmo's die niet uit zichzelf zullen innoveren en recente innovaties zullen implementeren.

Figuur 4: **Hoe groter het bedrijf, hoe meer er wordt ingezet op de combinatie van groene en digitale transitie**

BRON: EC, SRIP REPORT 2022

1. Inspireren, sensibiliseren, bewustmaking
2. Coaching, advies, begeleiding
3. Individuele en collectieve steunverlening voor kennisopbouw
4. Steun voor implementatie op bedrijfsniveau

- Inspireren, sensibiliseren, bewustmaken
aard KPI: breed bereik bij burgers/ondernemers/ondernemingen
- Coaching, begeleiding, advies (collectie en individueel) gericht op kennisdiffusie/kennistransfer
KPI: bereik: enkele duizenden unieke ondernemingen/jaar
- Concrete implementatietrajecten bij bedrijven
KPI: bereik: honderden unieke ondernemingen per jaar
- Onderzoek kennisopbouw op individueel bedrijfsniveau
KPI: bereik: tientallen individuele ondernemingen/jaar

Noden

- Digitalisering als kans voor het transformeren van ondernemingen op het vlak van productiviteit, business modellen en klimaatneutraliteit.
- Innovatieparadox: aanwezige excellente kennis wordt onvoldoende vertaald in concrete toepassingen. We vermarkten onze kennis nog te weinig en laten zo kansen liggen, zowel in het algemeen als specifiek voor digitalisering en verduurzaming.
- Productiviteitsgroei en verduurzaming brengen naar de brede groep van kmo's en niet langer enkel bij de grote, innovatieve ondernemingen.
- Het inkopen van innovatie door bedrijven, en meer specifiek kmo's, is in Vlaanderen in internationaal perspectief betrekkelijk laag.

Activiteiten

- introductie/implementatie van reeds bewezen innovaties
- al ingang gevonden bij innovatietrekkers/vroege gebruikers
- Versnelling van adoptie bij Vlaamse ondernemingen die moeilijker toegang hebben tot deze innovatie en/of niet op eigen initiatief zullen innoveren: opschaling
- Hierbij worden deelnemende ondernemingen (in groepsverband) gedurende een bepaalde periode op een laagdrempelige manier begeleid door experts bij de eerste stappen tot implementatie van deze innovaties.
- Informatieverschaffing, (individuele) begeleiding, netwerkvorming en ervaringsuitwisseling tussen de ondernemingen worden gedurende deze begeleidingstrajecten gestimuleerd. Deze lerende netwerken dragen er toe bij dat de ondernemingen professionaliseren, hun productiviteit verhogen, sneller groeien en verduurzamen.

Innovatieve thema's met doorvertaling naar concrete technologie, proces, ...

- Projectmatige, laagdrempelige (groeps)werking, waarbij de ondernemer inzicht krijgt in materies waarvoor hij mogelijk een diepgaander begeleidingstraject wil opstarten via een ander instrument
- Aanzetten tot actie, bv. implementatie van bewezen innovaties of technologieën
- Onderscheid met collectieve kennisopbouw en kennisverspreiding
 - COOCK-project/Tetra-project: kennisvertaling, eventuele kennisopbouw nodig om tot de praktische toepasbaarheid en economische meerwaarde te komen
- Perceel 4:
 - product/proces of innovatie moet matuur te zijn: opschaling mogelijk
 - nut en economische meerwaarde zijn aangetoond (inclusief validatie en eventuele POC's)
 - duidelijkheid over mogelijke oplossingen/tools voor implementatie bij ondernemingen
 - In principe zou een thema binnen COOCK of Tetra na afloop van het project verder opgenomen kunnen worden in de dienstverlening rond innovatie.

Lessons learned en uitdagingen rond de thema's :

- Energie & Klimaat
- Digitalisering
- Circulaire economie

Energie & Klimaat

Helen Gallagher

VLAIO Projectadviseur circulaire economie, klimaat & energie

Kader klimaat & energie

- Vlaams klimaat-en energieplan (VEKP 2021-2030)
- VEKA: lead
- Rol VLAIO: engagementen economie, verwachtingen t.o.v. bedrijven

Doelstelling NIET-ETS tegen 2030

- Ambitie -40 % vermindering uitstoot
- De Vlaamse doelstelling voor de niet-ETS industrie is om tegen 2030 10% van de energiedragers vergroend te hebben.
- Vergroening van de energiedragers voor de warmtevraag zal daar een bepalende rol in spelen

Studie vergroening energiedragers

- Studie Technopolis en VITO “Economische potentieelstudie vergroening van de warmtevraag van de niet-ETS industrie in Vlaanderen”.
- Initiatief en belangrijke inbreng federaties, Essenscia, Fevia, Fedustria en Agoria.
- Focus op warmte: grootste aandeel energieverbruik.
- Aanpak:
 - Bedrijven inzicht geven in beschikbare opties om het energieverbruik te vergroenen.- Cases in overleg met de federaties / industrie.
 - Voor elk van de geselecteerde cases:
 - ✓ Business model – financiële aspecten, incl. effect van eventuele subsidies.
 - ✓ Vastgestelde drempels voor implementatie
 - ✓ Randvoorwaarden

Impulsprogramma

Actieplan met actielijnen:

- Outreach
- Adviesverlening
- Experiment
- Demo-infrastructuur
- Investeringssteun
- Opleiding
- Governance

Ecologiesteun

Ecologiesteun...

zien jullie nog alternatieve bijdrages aan de reductie van het gebruik van fossiele brandstoffen?

Circulaire economie

Winnie Poncelet

VLAIO Beleidsadviseur Circulaire Economie

De grote duurzaamheidsuitdagingen

- Twee derde van broeikasgasuitstoot in Vlaanderen is materiaalgerelateerd (OVAM, 2021)
- Eindige grondstoffen, fragiele toeleveringsketens, ...

Beleidssituering circulaire economie

- Green Deal Europese Commissie
- Vlaams Regeerakkoord 2019-2024
- Vlaamse doelstellingen uit VEKP, tegen 2030:
 - 30% materiaalvoetafdruk
 - 40% broeikasgasuitstoot
- Vlaanderen Circulair: publiek-privaat partnerschap dat transitie aanjaagt
- VLAIO hoge betrokkenheid + co-trekker werkagenda circulaire maakindustrie

Vlaanderen Circulair

6 werkagenda's

Publiek-private partnerschappen met eigen dynamiek, doelen, trekkers en acties

- Waterlopen
- Voedselketen
- Maaktindustrie
- Chemie/kunststoffen
- Circulair bouwen
- Bio-economie

7 Hefboomwerkingen

- Versneller om drempels te overwinnen en goede praktijken ingang te doen vinden
- Beleidsinstrumenten
- Circulair aankopen
- Communicatie
- Financiering
- Innoveren en ondernemen
- Jobs en vaardigheden
- Onderzoek

Acties van VLAIO

- VLAIO belangrijke rol ondersteuning bedrijven in circulaire transitie:
 - Kmo-groeisubsidie
 - Projecten Levensduurverlenging
 - Living Labs Circulaire Economie
 - Klassiek instrumentarium
 - Co-creatiesessies
- Nood aan **meer implementatie in brede groep bedrijven**
- Via contract ondernemerschap:
 - inpikken op geleerde lessen
 - uitdagingen overwinnen
 - bredere verspreiding dan ICON, COOCK, ...

Geleerde lessen uit begeleiding circulariteit

- Circulair = complexe transitie, verregaande transformatie bedrijven
- Multi-stakeholder samenwerkingen (quintuple helix) en coördinatie in waardeketen. Vergt vertrouwen, netwerkvorming, matchmaker, ...
- Nog veel bedrijven moeten stappen zetten, vooral in hoogwaardige (pre-recyclage) strategieën

Geleerde lessen uit begeleiding circulariteit

- Veel positieve pilootprojecten (Vlaanderen Circulair open calls enz.)
 - nood aan opschaling: over muurtjes kijken, plaatje slim bijeen leggen (bv output van living labs)
- Meer focus nodig op “hoe breng je circulaire producten of diensten naar de markt?”
 - meer vertrekken van externe drivers: klantenvraag, kansen in waardeketen, ...
 - inzicht in marktopportunities is incentive voor dieper begrip en toepassing van CE

Uitdagingen bij bedrijven rond circulariteit

- Door stijgende kosten is duurzaamheid vaak niet de grootste prioriteit
- Veel generieke ondersteuning/expertise aanwezig. Echter ook nood aan diepgaande expertise, bv. verdienmodellen, implementatie van CE...
- Moeilijkheden in het vinden van financiering. Meer bewustwording, draagvlak en competenties voor CE nodig in de financiële wereld
- Circulair ondernemen betekent werknemers mee krijgen: welke handvaten gebruiken?

Uitdagingen begeleiders rond circulariteit

- Samenwerking: hoe dit beter faciliteren? Hoe de transactiekost verlagen?
- Er zijn veel circulaire economie experts → Nood: expertise toepasbaar, toegankelijk & behapbaar maken voor niet-experten
 - Bv diepgaande expertise m.b.t. verdienmodellen, implementatie van CE enz.
- Duurzaamheid heeft een brede en complexe context, met o.a. trade-offs en grijze zones → Hoe activerend + correct werken in deze context?

Link met arbeidsproductiviteit

- Veel kennis CE, maar verspreid & niet breed geïmplementeerd
 - Potentieel voor innovatie en productiviteitsgroei
 - Hoe halen we meer rendement uit onze kennis?
- Interventies, zoals automatisering en AI, die productiviteit verhogen, vaak positief effect op circulariteit/duurzaamheid (bv reducering uitval, verhoging efficiëntie, ...)

Link met arbeidsproductiviteit

- Circulair ontwerp verhoogt de arbeidsproductiviteit verder in de keten: onderhoud, herstel en recyclage
- Nieuwe circulaire business modellen vergen nieuwe skills, die vaak samenhangen met productiviteit

Digitalisering

Jeroen Fiers

VLAIO Beleidsadviseur Digitalisering

Digitalisering : opportuniteiten uitdagingen

- **Productiviteits-groei** door efficiënter te werken of beter met schaarse middelen om te springen
- Opzetten van **nieuwe business modellen**
- Bijdragen aan en aanpakken van **maatschappelijke uitdagingen**
- Onderbouwen van **beleidsbeslissingen**

Uitdagingen:

- Cyberveiligheid
- Digitale competenties
- Energieverbruik
- ...

Maar: Grote groep van Vlaamse ondernemingen moet nog steeds belangrijke stappen zetten op vlak van digitale maturiteit !!!!

Digitaliseringstopics 2.0

- **Data en data-delen** met aandacht voor AI en data spaces
- **Industrie 4.0** met ook aandacht voor duurzaamheid en human centric aspect
- **Cyberveiligheid**
- **Nieuwe(re) digitale technologieën** zoals metaverse, LoRa, gamification, 5G, ...

Algemene digitale maturiteit

Digitaliseringsstrategie/ -plan

Randvoorwaarden – aandachtspunten bij het vormgeven van het aanbod

- Valoriseren van kennis uit lopende en aflopende collectieve projecten
- Bijdragen aan doelstellingen EU digital decade
- Bijdragen aan doelstellingen Vlaamse digitale strategie
- Complementariteit met aanbod vanuit EDIH's
- Doorstroming richting VLAIO-instrumentarium
- Vertrekken vanuit de toepassing en/of het nut voor de bedrijven
- Impact op de bedrijfsorganisatie en competentienoden